

2/2025

AVÍZOO

- JAK SE PŘEVÁŽÍ ŽIRAFY
- DOČASNÝ OBYVATEL TYGR USSURIJSKÝ
- ARCHA JE PLNÁ KOČEK

Zastavte se na chvíli..

v naší cukrárně Čapí hnízdo

Čapí hnízdo je součástí zahrady už 118 let. Domek s ptačím orlojem prošel rekonstrukcí a znovu zve k posezení! V novém interiéru, který s respektem odkazuje na svou bohatou historii, si můžete vychutnat **kávu, domácí limonádu, dorty i poctivé zákusky.**

Milí čtenáři,
s přicházejícím létem vás vítáme u nového čísla našeho časopisu, který vám opět přináší informace ze zákulisí liberecké zoologické zahrady. Informace ze života zvířat, která u nás žijí, a o lidech, kteří se (nejen o ně) starají. Mimo jiné se dozvíte, jak se transportují zvířata mezi jednotlivými zoo. A to ne zvířata ledajaká. Co třeba žirafy, které musí na čas opustit starý pavilon, aby mohl projít náročnou rekonstrukcí.

V rozhovoru s naší vedoucí oddělení terénních a výzkumných projektů vás vezmeme do jihovýchodní Asie, kde se podílíme (a nejen tam) na ochraně přírody v místech původního výskytu zvířat, která v zoo chováme. Hned dva příspěvky se věnují kočkám. V článku z Archy vám přiblížíme, jak se do naší péče dostávají zatoulané kočky a jak pro ně hledáme nový domov. A byť jsme zoologická zahrada, která chová kočkovité šelmy v rámci záchrany jejich populací ve volné přírodě, občas pomůžeme i jiným způsobem. Jako v případě tygra, který se k nám dostal po jeho zabavení nezodpovědnému chovateli.

Přejeme vám inspirativní čtení, spoustu nezapomenutelných zážitků při návštěvě zoo a slunečné dny plné pohody.

S přáním krásného léta,
David Nejedlo

David Nejedlo
David Nejedlo

OBSAH

NOVINKY

Co se událo 4

TÉMA

Jak se převáží žirafy..... 6

ZVÍŘE V ZOO

Tygr ussurijský 10

HISTORIE

Čapí hnízdo – nejstarší budova v zoo..... 12

ROZHOVOR

Část roku stráví zachraňováním želv v Indonésii, část za stolem v Liberci.
Ptáme se Adély Hemelíkové 14

SEV DIVIZNA

Škola pro udržitelný rozvoj 18

PROFESE V ZOO

Technické oddělení - zahradníci..... 19

ARCHA

ARCHA je plná koček 20

KC LIDOVÉ SADY

Lidové sady v létě 22

OCHRANA PŘÍRODY

Ochrana jeřába popelavého..... 24

PRO MLÁĎATA

Ve vodě 26

Toto číslo pro vás připravily
Gábina (gab) a Klára (bak)

AVÍZOO ČERVEN 2025 /2

11. číslo

redakční rada: David Nejedlo, Aleš Kočí,
Luboš Melichar, Marta Dostálová,
Bára Tesařová, Michal Kadlec, Lenka Čáповá,
Radim Špringl

Vydává: Zoo Liberec, příspěvková organizace, Lidové sady 425/1, Liberec 46001

redakční práce a jazyková úprava: Gabriela Volná Garbová

grafická úprava a sazba: Klára Baláková

redakce: marketing@zooliberec.cz

fotografie: pokud není uvedeno jinak, je autorem Klára Baláková

texty: pokud není uvedeno jinak, je autorem Gabriela Volná Garbová

CO SE UDÁLO

OHROŽENÁ MLÁDATA

Během května se narodilo hned několik mláďat ohrožených druhů – orel východní, urial bucharský a koza šrouborohá. Počty těchto zvířat ve volné přírodě stále klesají, některé druhy se dokonce ocitly v minulosti na hraně vyhynutí. Touto nadílkou se liberecké zoo daří naplňovat jeden z hlavních cílů moderních zoo, a to záchranu ohrožených druhů. Všechna jmenovaná zvířata patří do mezinárodně koordinovaných chovů EEP (Evropský záchranný program) a pro posílení populace chované v lidské péči budou cenným přínosem.

LIBEREČTÍ ZOOLOGOVÉ TELEVIZNÍMI HVĚZDAMI

V neděli 18. května se stali hosty v populárním pořadu Výborná SHOW naši zoologové Luboš Melichar a Jan Hanel. Pokud jste díl nazvaný Ochránáři nestihli, můžete si jej najít v ivysílání České televize.

Česká televize

ROZLOUČILI JSME SE S KUBOU

V pátek 13. června se liberecká zoo musela rozloučit se šimpanzem Kubou. Čtyřicetiletý šimpanzí samec, o jehož osudu jsme psali v minulém čísle, se dlouhodobě potýkal s nezhoubným nádorem, který se v posledních týdnech zvětšil natolik, že zvířeti způsoboval bolest a omezoval ho v pohybu. Poslední komplikací bylo prasknutí nádoru. Vzhledem k tomu, že negativní prognózu už nešlo nijak zvrátit, rozhodli se zoologové po konzultaci s veterináři přistoupit k jeho eutanázii.

ČEŠTÍ OCHRÁNÁŘI POMOHLI SE ZÁCHRANOU ZRANĚNÉHO SLONA V AFRICE

V konžském národním parku Conkouiti-Douli došlo k dramatické záchraně pralesního slona, který uvízl v pytlácké pasti. Bez včasného zásahu ochranářů by neměl šanci přežít. Záchranou misi iniciovali čeští ochranáři z organizace Save Elephants ve spolupráci s českým veterinářem a místními strážci parku, díky kterým dostal zraněný slon druhou šanci na život. 2 Kč z každé prodané vstupenky putují právě na podporu terénních projektů. Děkujeme všem, kdo pomáhají zachraňovat nejen slony!

JAK SE PŘEVÁŽÍ ŽIRAFY

Jsou vysoké a křehké. To není zrovna ideální kombinace pro transporty. Je jasné, že zvíře, které může měřit na výšku až pět metrů, ale přitom se nosí na štíhlých dlouhých nohách, nebude při převozu patřit k nejstabilnějším. Přesto se dnes úspěšně daří zajistit i během transportu jejich bezpečnost. O tom, jak se převáží nejvyšší tvor na Zemi, jsme si povídali s naším hlavním zoologem Lubošem Melicharem.

KAM S NIMI?

Je možné, že v momentě, kdy čtete toto číslo newsletteru, je v liberecké zoo k vidění už jen jedna žirafí samice a dvě odrostlejší mláďata. Důvodem je avizovaná velká rekonstrukce žirafího výběhu, která by měla trvat zhruba rok, během něhož se venkovní expozice zdvojnásobí a radikální proměnou projde i pavilon. Je jasné, že na tuto dobu budou muset výběh jeho obyvatelé opustit. Zebry bezhřívě budou přesunuty v rámci liberecké zoo, s žirafami to je trochu složitější. Žirafí samec Isiolo by měl totiž v dohledné době odcestovat do ostravské zoologické zahrady. Samice se vrátí do svého původního domova v Safari Parku ve Dvoře Králové a odjedou s ní obě mladé žirafy.

Umístění takto velkých zvířat se specifickými nároky na výběh, není nic jednoduchého. Problémy mohou být především u samců, kterých je vzhledem k uspořádání ve stádu potřeba mnohem méně. Liberecký samec se naštěstí může pochlubit slušnou genetickou výbavou, a tak nebyla s jeho umístěním větší potíž. Kdy přesně Isiolo odjede, není jisté. Stal se totiž součástí celorepublikového „kulového blesku“, tedy širší výměny, kdy se mezi čtyřmi českými zoo bude přesunovat hned několik žiraf. V posledních měsících situaci zkomplikoval výskyt kulhavky a slintavky v sousedních zemích, naštěstí to vypadá, že opatření už všude končí.

CESTUJÍ V PŘEDKLONU

Vzhledem ke své výšce musí být žirafy pochopitelně přepravovány v adekvátně prostorném zařízení. V současné době jsou k dispozici dokonce přepravníky umožňující transport i více žiraf najednou. Ty mají posuvnou střechu, která je v momentě, kdy žirafa vchází přes koridor, vytažená do maximální výšky. Když je zvíře uvnitř, začne se postupně stahovat dolů tak, aby žirafa byla nucena cestovat v mírném předklonu. „Tím, že jsou to vysoká zvířata, mají i vysoko těžiště, a jsou tak mnohem zranitelnější. Ve chvíli, kdy by auto začalo prudčeji brzdit, by žirafa mohla přepadnout směrem dozadu, což by pro ni mělo fatální následky. Díky snížení těžiště těla, je tak mnohem stabilnější. Není to pro ni úplně netypická poloha a během několikahodinového transportu v ní dokáže bez obtíží setrvat,“ vysvětluje hlavní zoolog.

Přesuny zvířat mezi zoologickými zahradami doporučuje v rámci EAZA koordinátor jednotlivých druhů, jehož povinností je mimo jiné dohlížet na udržení genetické diverzity populací (lidově řečeno koordinuje množení zvířat v zoo). Pomáhá také s přesuny z jiných důvodů, jako jsou rekonstrukce apod. Nutností je spolupráce se zoology, kteří by měli umět vyhodnotit chovatelský potenciál konkrétního zvířete, zda je vhodné i z hlediska zdravotního a případné defektní jedince vůbec nenabízet.

Příjezd žirafí samice z dvorské zoo v dubnu 2023 ▶

BEZ USPÁNÍ

Před transportem se žirafy neuspávají, je ale možné jim podat sedativa, se kterými je nutné zacházet velmi opatrně a s rozmyslem. „Existuje více způsobů, jak je podávat. S ohledem na různé dlouhou dobu trvající účinek se dokonce dají i kombinovat. Některá působí krátkodobě jen během nakládání, což ovšem může zkomplikovat nástup, protože když se žirafě do koridoru nebude chtít, bude hůře reagovat a na přepravník ji nemusíme dostat. Druhé sedativum je možné dát na cestu, aby byla klidnější. Třetí působí dlouhodobě a používá se, aby žirafa lépe zvládla proces aklimatizace v novém prostředí,“ objasňuje Luboš Melichar. Sedativa se nedají používat paušálně, musí se zohlednit řada faktorů. Nelze je například podávat zvířatům, která mají větší sociální potřeby, například u zeber stepních je důležité, aby byly při spojování s novou skupinou zcela prosté účinku sedativ a dobře soustředěné, aby se dokázaly co nejdříve začlenit do stáda.

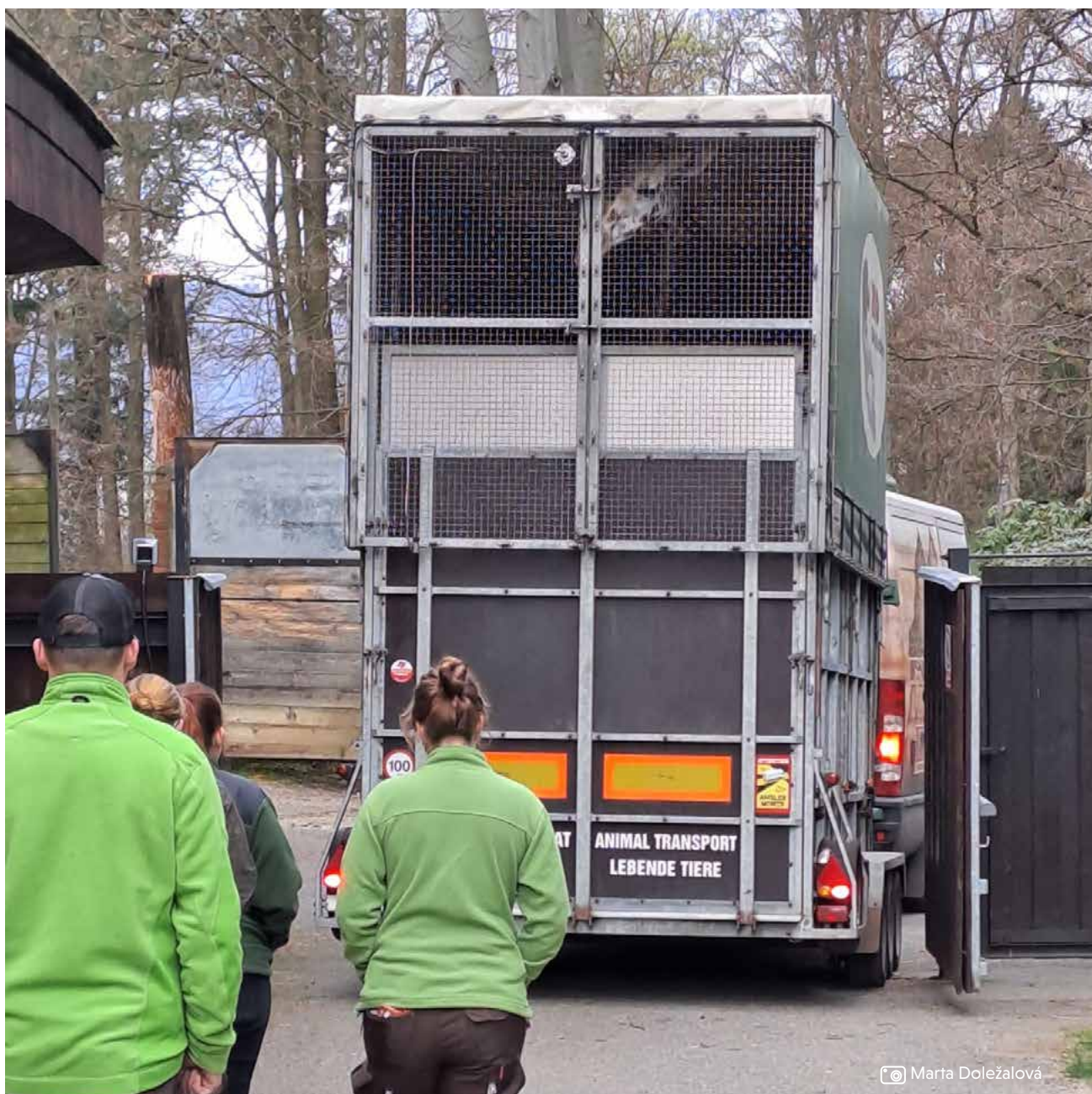
© Petra Hnidová

JEDNODUŠŠÍ ZAHŘÁT NEŽ ZCHLADIT

Na převoz velkých zvířecích druhů se využívají specializovaní dopravci, jen pár zoologických zahrad má kapacity a vybavení na to, aby si převážely např. žirafy samy. „Firmy jsou dnes tak dobře vybavené, že majitel dokonce může zvíře díky online kameře sledovat během transportu. Převážníky jsou klimatizované, takže už je možné převážet zvířata i v létě, což byl dříve velký problém. Je totiž mnohem jednodušší je zahřát než zchladit. Samozřejmě se to všechno pak projeví na ceně transportu,“ dodává zoolog, který byl za těch více než dvacet let v liberecké zoo účastníkem a organizátorem nespočtu transportů. Jedním z těch nejdelších byl převoz nosorožce indického do Číny v roce 2001, který byl součástí výměny za takiny čínské.

VYŠETŘENÍ PŘED TRANSPORTEM

Před transportem je nutné ověřit, zda je zvíře zdravé. A to nejen z dlouhodobého hlediska, ale zda není přenašečem nakažlivého onemocnění. Je tedy potřeba provést veterinární vyšetření. V současnosti už se jejich počet zredukoval, protože zvířata jsou pod stálým veterinárním dohledem. Běžně se ale stále provádí bakteriologické a parazitologické vyšetření, což jsou jednoduché a neinvazivní procedury, u kterých se vzorky nabírají z výkalů. V případě zvýšeného rizika se dělají krevní testy, ty už ale musí probíhat u velké části druhů pod narkózou. V tomto případě se hodnotí, zda je větší hrozba možné zavlečení nákazy nebo usnutí zvířete, které není bez komplikací.

© Marta Doležalová

NOSOROŽCE NEPŘEMLUVÍTE

„Je zajímavé, že zrovna u nosorožců se toho v našich podmínkách moc změnit nedá, a dnes bychom postupovali téměř stejně jako tenkrát. V první řadě musí nosorožec do bedny vlézt sám. Ideální je, když se to může učít dopředu, což spočívá v tom, že se mu dává do bedny krmení a on si zvykne, do ní vcházet. To u nás vzhledem k prostorovým podmínkám nešlo. Takže nám nezbývalo, než bednu přistavit a čekat, protože nosorožce, když nechce, k ničemu nedonutíte. Žádnou velkou strategii na něj nevymyslíte, ten vás přetlačí vždycky,“ popisuje zoolog. Cesta samotná proběhla bez komplikací. „Když je bedna dobře udělaná, tak se toho moc stát nemůže. Měl jsem možnost chodit jej kontrolovat, ale vlastně nebylo co. Celou dobu spal,“ vzpomíná s tím, že transport proběhl naprosto bez komplikací.

Transport nosorožce v roce 2005, foto: David Nejedlo

„Technika transportování zvířat se v čase vyvíjela jako ostatní činnosti spojené s provozováním zoologické zahrady. Asi lze říci, že jsme dnes poučenější, máme lepší vybavení, techniku, co ale zůstává beze změny je přítomnost zkušeného personálu, který dokáže reagovat v nepředpokládaných situacích. Obecně se dají přesuny zvířat považovat za dobře zvládnuté, s dobrou efektivitou bezpečného převozu zvířat od žab až po žirafy, slony a nosorožce,“ dodává Luboš Melichar.

Žirafí samec Isiolo by měl odjet do Ostravy během letošního července, samice Obioma se samičkou Taitou a samečkem Ohio by měli opustit libereckou zoo do konce letní sezony.

Text vznikl ve spolupráci s hlavním zoologem Zoo Liberec Lubošem Melicharem.

TYGR USSURIJSKÝ
DOČASNÝ OBYVATEL
LIBERECKÉ ZOO

Na konci dubna získala liberecká zoo nového, nepřehlédnutelného, obyvatele – samce tygra ussurijského. V Liberci zůstane sice jen dočasně, my si jej přesto trochu přiblížíme. Protože právě pro tento poddruh tygra vznikne v nové části zahrady, v Údolí ohrožené divočiny, první expozice, na které momentálně pracují architekti.

Dvanáctiletý samec tygra ussurijského, kterého mohou návštěvníci spatřit v pavilonu šelem, byl odebrán z nepovoleného chovu na základě rozhodnutí vydaného městem Vsetín. Tygr patřil soukromému majiteli a situace byla o to komplikovanější, že nemovitost, v níž zvíře žilo, byla prodána v dražbě. Nový majitel samozřejmě v chovu, ještě ke všemu nelegálnímu, pokračovat nechtěl, a tak se o tygra jezdili starat chovatelé z olomoucké zoologické zahrady. Pak byl transportován do liberecké zoo. V Liberci zůstane tygří samec pouze dočasně, je v majetku Ministerstva životního prostředí, které mu hledá nový domov, kde by důstojně dožil. Úřady proto už před několika měsíci kontaktovaly několik mezinárodních organizací zaměřených na ochranu šelem.

Není to poprvé, co liberecká zoologická zahrada pomohla s přechodným umístěním velkých kočkovitých šelem, které byly zabaveny nezodpovědným majitelům. Jednalo se o jedince žijící v nevyhovujících podmínkách. V roce 2006 našel v liberecké zoo dočasný domov poddruhový kříženec tygra, který patřil odsouzenému libereckému podnikateli. Lucky pobýval v zahradě téměř rok a pak byl převezen do Zoo Košice. V roce 2019, zoo poskytla přechodné útočiště dvěma zabaveným samicím bílého tygra. Obě tygřice strávily v Liberci celkem deset týdnů a pak byly umístěny v

zařízení Malkia Part na Slovensku. „Chov velkých šelem v lidské péči by neměl být realizován jen pro potěchu a zvýšení ega majitele. Navíc podmínky v soukromých chovech nejsou mnohdy zcela vyhovující a často bývají nebezpečné jak pro chovatele a jeho rodinu, tak pro okolí,“ vysvětluje ředitel liberecké zoo David Nejedlo. Česká republika nedávno přijala novou legislativu, která zpřísňuje podmínky chovu volně žijících druhů velkých kočkovitých šelem v soukromých chovech.

TYGR USSURIJSKÝ
(*Panthera tigris altaica*)

Tygr ussurijský je největší a nejmohutnější kočkovitou šelmou na světě. Samci váží 108–306 kg, délka jejich těla může dosahovat až 3,3 metru, samice váží 100–167 kg, měří až 2,75 m. Po ledním a hnědém medvědovi je to třetí největší suchozemská šelma. Jeho domovem jsou převážně horské lesy v oblasti Primorsky kraj ve východním Rusku. Je to vrcholový predátor, jeho jediným a největším nepřítelem je člověk, který jej dlouhá léta usilovně lovil nejen pro charakteristickou kůži, ale také

další části těla používané v asijské lidové medicíně. Kvůli pytlacení a ztrátě životního prostoru se za poslední tři generace snížily jeho počty ve volné přírodě o více než polovinu. Jaký je současný stav tygrů ussurijských, není vzhledem k politické situaci známo.

Tygr ussurijský obývá teritorium o rozloze až 400 kilometrů čtverečních (někdy i více, zvláště samci), přičemž se musí jednat o krajinu neobývanou lidmi. Svoje území si značkují močí i drásáním kůry stromů. Svá rozlehlá teritoria pravidelně obchází, což mu může trvat až několik týdnů.

Jeho potravou jsou především kopytníci, jak větší (např. jeleni), tak menší (divočáci), v době nouze nepohrdne ani malými savci. Aby přežil, musí mít za rok aspoň padesát až šedesát úlovků, tedy jeden až dva týdny. Loví za soumraku a v noci, kdy se neslyšně přiblíží ke kořisti, pak skokem zaútočí a zakousne se do krku nebo šíje. Je to samotářské zvíře, které se sdružuje pouze v době páření. Samice je březí 96 až 111 dní a rodí většinou dvě až tři mláďata. Ta se osamostatňují ve věku 1,5 až 2,5 roku.

Tygr ussurijský je skvěle přizpůsobený na život v extrémně chladných a náročných podmínkách. Ze všech poddruhů tygrů má nejdelší a nejsvětější srst, která jej chrání před mrazem a zároveň pomáhá maskovat. Zvládnout teploty hluboko pod bodem mrazu mu pomáhá také tuková vrstva, především na bříše, která slouží nejen jako tepelná izolace ale i energetická rezerva. Má široké a mohutné tlapy, díky nimž se neboří tak hluboko do sněhu. Zároveň jsou osrstěné, aby mu neomrzly.

ČAPÍ HNÍZDO

 Archiv Zoo Liberec

NEJSTARŠÍ BUDOVA V LIBERECKÉ ZOO

V dnešním historickém „okénku“ si povíme něco o Čapím hnízdě. Ne, nejedná se o nechvalně proslulou letitou kauzu, nýbrž o domek v dolní části zahrady, který má za sebou hodně dlouhou historii a který se stal na desítky let symbolem liberecké zoo. Nevelká dřevěná stavba s charakteristickou věžičkou je momentálně nejstarší budovou v areálu liberecké zoologické zahrady. Dnes si v tzv. Čapím hnízdě, které najdete hned vedle pavilonu tropů, můžete posedět nad kávou a dezertem, byly ale doby, kdy zde sídlilo několik administrativních oddělení, pokladna i pár zvířat. Ale to trochu předbíháme. Zajímavý je totiž i vůbec původní účel, kvůli němuž byl domek postaven.

Strážce tierparku s rodinou

50. léta minulého století

60. léta minulého století

*Pohled na východ ze zoologické zahrady.
Počátek 70. let minulého století*

*Po vzniku nové provozní budovy sloužil domek i jako zázemí
pro pionýrský kroužek. Fotografie z 80. let minulého století*

Kavárna a cukrárna Čapí hnízdo v současnosti

Čapí hnízdo vzniklo u příležitosti Německočeské výstavy v roce 1906 jako Dům vinného sektu a prodávalo se v něm francouzské šampaňské. Ve stejné době, kdy se odehrávala tato velkolepá akce, přemýšlelo vedení ornitologického spolku (pro neznalé – zakladatelé liberecké zoo), jak zajistit dohled nad rozrůstajícím se areálem zoo. Hlídač to měl z domova do práce poměrně daleko, a tak část dne a celou noc byla zahrada bez dozoru. Jako nejlepší řešení se jevila stavba strážního domku. Na tu ale nakonec nedošlo, protože se naskytla příležitost odkoupit za příznivé peníze právě Čapí hnízdo. To se ovšem nacházelo nedaleko přehrady a bylo tak nutné zajistit jeho přesun, což se v následujícím roce podařilo. Poté, co byl vnitřek přestavěn do obyvatelné podoby, se do něj nastěhoval hlídač i s rodinou. Prostory k bydlení byly nevelké, rodina si musela vystačit s předsíní, dvěma místnostmi a komorou. Později přibyla k domku přístavba, díky které se o pár metrů čtverečních zvětšil. To už v něm ale sídlil první ředitel liberecké zoo Erich Sluwa. Jako správní budova sloužilo Čapí hnízdo až do roku 1978 a je s podivem, co všechno se do něj v jednu dobu vešlo. Za ředitele Jiřího Badalce (1954–1982) zde kromě kanceláře ředitele byla i pokladna, účtárna, veterinární ošetřovna, svoje místo zde měl i skladník a vedoucí zoologického úseku, a pod střechou byl holubník. Chvilí zde bydlel jako mládě i lev Sultán. Návštěvy a delegace tak musely být přijímány venku. Časem byl ale nedostatek prostoru (nejen) v Čapím hnízdě už natolik neúnosný, že se postavila nová administrativní budova nedaleko Rybářské bašty (dnes zde stojí pavilon ZooExpo), ale to už je jiný příběh.

V současnosti najdou návštěvníci v Čapím hnízdě oblíbenou sezónní cukrárnu, která letos na jaře prošla proměnou interiéru a posezení u kávy a dezertu je tak zase o něco stylovější a příjemnější.

A nesmíme zapomenout, že od roku 2018 funguje na straně směrem k pavilonu tropů v Čapím domku ptačí orloj, na němž se střídají figurky vzácných a ohrožených exotických pěvců. Orloj byl součástí velké kampaně Silent Forest, které liberecká zoo předsedala a která poukazovala na ochranu zpěvných ptáků v jihovýchodní Asii.

Více o historii se dozvíte v knize Zoo Liberec – příběh nejstarší zoo v Česku

**ČÁST ROKU STRÁVÍ
ZACHRAŇOVÁNÍM
ŽELV V INDONÉSII,
ČÁST ZA STOLEM
V LIBERCI.
CO DNES OBNÁŠÍ
OCHRANA PŘÍRODY?**

PTÁME SE
ADÉLY HEMELÍKOVÉ
ZE ZOO LIBEREC

Práce Adély Hemelíkové v liberecké zoo by se dala rozdělit na dvě zdánlivě nesourodé části – jedna, ta trochu nudnější, se odehrává za stolem a na počítači, ta druhá, o poznání dobrodružnější na ostrovech v jihovýchodní Asii. Obě tyto činnosti ale mají jediný cíl, a tím je ochrana přírody přímo v terénu. V případě Adély se jedná v posledních letech konkrétně o ochranu a výzkum mořských druhů a ekosystémů na západním pobřeží Sumatry, nebo záchranu orla opičího na Filipínách.

Foto v celém článku jsou z archivu Adély Hemelíkové

Už v minulém vydání našeho newsletteru jsme sice psali o tom, v čem konkrétně spočívá práce ochránců na ostrově Bangkaru, přesto bych tě poprosila, jestli bys jí trochu nepřiblížila?

Ochrana ostrova Bangkaru je náš největší projekt a na jeho ochraně pracujeme již deset let. Vše začalo objevením loskutáka niaského, který byl předtím několik desetiletí považovaný za v přírodě vyhubeného a zatčením pytláků, kteří vybírali želví vejce. Dnes ochrana ostrova spočívá hlavně v každodenním monitoringu hnízdní pláže mořských želv, čištění pláže od odpadků a monitoringu zvířat v lese. Za těch deset let se program od základů změnil, postavili jsme nový basecamp pro rangery, zavedli novou metodiku. Například data se sbírají pomocí mobilní aplikace. Na začátku na Bangkaru pracovali čtyři lidi, dnes se o ochranu ostrova stará patnáctičlenný tým. Udělal se genetický výzkum želv, migrační pohyby želv se sledovaly pomocí satelitních vysílaček, zvířata v lese pomocí fotopastí a audionahrávačů. Máme taky veterináře a tým, který zasahuje proti ilegálním aktivitám na moři.

DOBRODRUŽSTVÍ I PAPIROVÁNÍ

Zachraňovat želvy na pláži v Indonésii může znít pro řadu lidí exoticky a dobrodružně. Jaká je ale realita? Je to práce jako každá jiná nebo tam ten závan romantiky skutečně je?

Tak částečně dobrodružné je to vždycky. To už vyplývá z toho, jak se od nás Indonésie odlišuje počínaje klimatem, přírodou i mentalitou jejích obyvatel. Musíte se naučit řešit věci úplně jinak, než jste zvyklí tady. Musíte se umět přizpůsobit, naučit se komunikovat s místními, hledat kompromisy...

Asi není jednoduchá situace, když přijede do nějaké chudší asijské (nebo jiné) oblasti Evropan a začne místním vyprávět, jak mají chránit přírodu?

Takhle to opravdu nefunguje. Je potřeba najít společnou cestu. V místech, kde působíme, je navíc chudoba opravdu velmi velká, a pokud někdo řeší, že jeho rodina nemá co jíst, tak ho asi nebude zajímat stav populace želv mořských. Proto jsou tyto projekty často napojené na místní komunitu. To znamená, že například zdejší rybáři pomáhají s monitoringem želv a dostávají za to fixní plat, takže nejsou závislí na tom, kolik toho uloví. Není ale jednoduché vybrat vhodné lidi, někdy to trvá docela dlouho. Pak je také potřeba, aby se naučili nějakému každodennímu řádu, na což nemusí být zvyklí. Na druhou stranu musíme dělat kompromisy i my. Když mají nějakou oslavu, víme, že s nimi pár dní nemůžeme počítat a že nemá smysl po nich chtít, aby se zapojili do práce. Je to jejich tradice. Ale nezastírám, že někdy je to boj. (smích)

- ▲ Výzkumné aktivity probíhají zpravidla za tmy - želvy totiž kladou vejce během noci nebo hodně brzy ráno.
- ▼ Měření a kontrola karety pravé, která byla zabavena pytlákům, před vypuštěním zpět do moře.

Není to pro tebe jako mladou ženu ještě horší, co se týče autority?

Ze začátku to byl problém, ale teď už jsem na jejich poměry spíše stará (smích). Také už mě znají, takže tam mám mnohem lepší pozici. Občas se může objevit někdo nový a může chvíli trvat, než si zvykne. Většinou se ty situace ale zvládnout dají. Navíc můj kolega ze zoo Tomáš Ouhel nebo naši indonéští kolegové za mnou vždy stojí a mám jejich plnou podporu i v těch méně příjemných situacích.

K administrativě, která je v Indonésii hodně náročná, se ještě dostaneme. Teď by mě ještě zajímalo, v jakém jazyce se s místními domlouváte? Umí třeba anglicky?

Většinou neumí, což je pochopitelné, takže se musíme domlouvat v indonéštině. Naštěstí používají latinku, kdyby měli znaky, tak to by pro mě bylo mnohem horší. Indonéština je sice zcela odlišný, ale jednoduchý jazyk, který nemá časování, skloňování, nerozlišuje ženský a mužský rod, používá jen infinitivy. Dá se říct, že stačí skládat slova za sebou.

Musí to být náročné, neřekla sis někdy, že už toho bylo moc...

No, párkrát jsem si to už říkala, ale vždycky mě to přešlo. (smích) Člověk se musí obrnit trpělivostí, zvyknout si, že čas tam plyne jinak, že cesta autem, která by u nás trvala pár hodin, je tam na celý den, a to ještě když budete mít štěstí a neporouchá se auto. O to víc si pak užívám, jak to tady všechno dobře funguje.

Na místech, kde se pohybuješ, řadí pytláci, kteří mohou být ozbrojeni. Nemůže ti hrozit nějaké nebezpečí?

Nějaké nebezpečí může asi hrozit vždy, ale já ho nevyhledávám. Ani jsem nikdy nebyla chytat pytláky. Tyhle akce necháváme na indonéských státních složkách, já třeba pomáhám s koordinací týmů a další logistickou podporou. Ale i tak samozřejmě vás může zastihnout bouře na moři, nebo přestane fungovat motor na lodi a vy uvíznete dál od břehu, tyhle situace ovlivnit moc nejde. Ale máme satelitní komunikátory, takže si můžeme zavolat o pomoc i z nejdlejších míst. Pak jsou další věci, které vás třeba hned nenapadnou, jako jsou různá drobná poranění a infekce, v tropech hned začne všechno hnisat. A k tomu samozřejmě různé nemoci, jako je malárie, horečka dengue... Ale to taky člověk moc neovlivní, maximálně se chránit delším oblečením a repelentem.

▲ Jednou z hlavních výzkumných aktivit je genetický výzkum. Jednotlivé populace želv se od sebe liší, díky tomu tak lze zjišťovat jejich migrační pohyby, nebo určit odkud pochází ilegálně obchodované želvy.

Všechny aktivity jsou realizovány ve spolupráci s místními. Kromě rybářů se zapojují i studenti z univerzit. ►

VÝSLEDKY HNED TAK NEVIDÍ

Vrátíme se k ochranným aktivitám. Předpokládám správně, že je to běh na dlouhou trať a výsledky se dostávají až za řadu let?

Je to tak, zvlášť u želv, které jsou dlouhověké, výsledky jen tak neuvidíme. Projeví se třeba až za dvacet třicet let. Sama si někdy říkám, jestli to, co děláme, má vůbec smysl. Ale na druhou stranu je to lepší než nedělat nic a také mají tyto aktivity vždy nějaký „vedlejší“ pozitivní účinek. Například jsme dostali jako první povolení k výzkumu na genetiku, což byl velký úspěch. Také se nám podařilo vylepšit a zefektivnit projekt na Bangkaru, který fungoval spíše už jen ze setrvačnosti a, popravdě řečeno, moc se tam toho nedělo. Nám se povedlo vytvořit novou metodiku, zařídit, aby se pláž pravidelně uklízela, zavedlo se účetnictví, díky novému systému se přestaly ztrácet data atd. Podařilo se nám také zapojit do projektu na místě mnohem více lidí, před deseti lety tam byli čtyři, dnes jich je patnáct. Je to opravdu úspěch, protože Bangkaru je jedním z posledních ostrovů, který má v takové míře zachovaný primární prales. Diverzitně je nesmírně cenný nejen, co se týče želv, ale i dalších živočišných druhů.

Na prvním místě jsi zmínila povolení. Proč je tam vlastně ta administrativa tak složitá?

Indonésie je obrovský stát, který má řadu úrovní a vy musíte získat povolení od každé z nich. To znamená, že nejprve musíte získat povolení z Jakarta a pak začnete obíhat další a další úrovně až po ty nejnižší, přičemž nikdy nevíte, kde se něco zadrhne, ztratí apod. Pro některé země může být také nevýhoda jejich koloniální minulost, v tom máme výhodu, že jsme nikdy kolonizátoři nebyli. Na druhou stranu je Indonésie spjatá s nejrůznějšími kauzami a protesty, např. co se týče kácení lesů a palmového oleje, takže je ve spolupráci s cizinci obezřetná.

Jaký mají Indonésané vztah k přírodě?

Jsou tam obrovské generační rozdíly, mnohem větší než u nás. Mladí lidé už jsou otevřenější, mají lepší přístup k informacím a to se samozřejmě promítá i do jejich vztahu k přírodě. Zlepšuje se také vzdělávání, více mladých lidí už absolvuje univerzitní studia, někteří se zapojují do ochranných projektů. Já jsem v tomhle poměrně pozitivní a myslím si, že zejména u mladých lidí se postoj k přírodě hodně mění k lepšímu.

Tedy k té nudnější části tvé práce, která se odehrává hlavně za počítačem. O čem vlastně je?

Zařizuji úplně všechno, co se týče in situ (v překladu na místě výskytu druhů, poz. red.) projektů, to znamená smlouvy, cestovní příkazy, administrace projektů, zpracování dat, odborné výstupy apod. Velmi důležitou prací je hledání grantů, vypisování žádostí o ně a pak samozřejmě vyjednávání povolení apod. Čím více toho zařídíte „od stolu“, tím méně se pak zdržujete ad-

ministrativou v terénu. Po covidu už se dá spousta věcí zařídit online i v Indonésii, i když samozřejmě návštěvě tamních úřadů se nevyhnete. Také metodiku, jak budou práce na projektu probíhat, si můžu vymyslet v kanceláři v Liberci, ale nakonec ji stejně musím přizpůsobit tomu, jaká je situace na místě. Takže obě strany mojí práce jsou nezbytné proto, aby všechno fungovalo.

Mgr. Adéla Hemelíková – vedoucí oddělení výzkumu a ochrany přírody Zoo Liberec

Je jediná zaměstnankyně tohoto oddělení Zoo Liberec na plný úvazek, tým doplňuje několik kolegů v terénu s menšími úvazky. Adéla vystudovala obor Mezinárodní rozvojová a environmentální studia na Přírodovědecké fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Obor si vybrala, protože už během studií chtěla vyjet do zahraničí v rámci ochranných projektů. To se jí podařilo a už ve druhém ročníku jela na několik měsíců do Indonésie a Tanzánie. Během magisterského studia se zapojila do projektu Korálové školky v Indonésii, na kterém se podílela liberecká zoo. Po skončení tohoto projektu se začala věnovat ochraně a výzkumu mořských želv na Sumatře a projektu na ostrově Bangkaru, který je zaměřený především na ochranu mořských želv. V rámci výzkumných aktivit začala také studovat doktorský obor Ekologie na Fakultě životního prostředí ČZU v Praze. Je členkou Asia-Pacific Marine Turtle Genetic Working Group, International Sea Turtle Society a vědeckým spolupracovníkem na univerzitě Syiah Kuala v Banda Aceh.

Vedoucí oddělení je od léta 2023, kdy převzala funkci po Pavlu Zoubkovi.

ŠKOLA PRO UDRŽITELNÝ ŽIVOT

Foto archiv SEV DIVIZNA Liberec

Škola pro udržitelný život (ŠUŽ) je program, který pomáhá školám přispívat ke zlepšování životního prostředí a kvality života ve svém okolí. Zaměřuje se na téma klimatické změny a udržitelného života v obci.

- Propojuje vzdělávání s praktickými zkušenostmi, poskytuje příležitosti k rozvoji dovedností, které žáci aplikují v reálných podmínkách a uplatní ve skutečném životě.
- Žáci si vytváří vztah k místu a aktivně mění své okolí, veškeré aktivity směřují k vytvoření produktu přínosného pro místo.
- Využívá v rámci projektové výuky místních témat jako jednotícího kontextu pro výuku a propojuje výuku s místně zakotveným učením.
- Rozvíjí partnerství a posiluje vztah mezi školou a místní komunitou, přispívá ke zvyšování povědomí o udržitelnosti a aktivním občanství.

V souvislosti s revizí RVP je vhodným nástrojem pro naplnění očekávaných výsledků učení průřezového tématu Udržitelné prostředí a také podporuje rozvoj klíčových kompetencí a naplnění očekávaných výstupů učení některých vzdělávacích oblastí.

Pro školní rok 2025/26 je opět možnost se do tohoto programu přihlásit. Během roku žáci spolu s učitelem postupně projdou 7 kroků metodiky a přispějí k udržitelnému životu ve svém místě. V květnu a září 2025 probíhá úvodní online seminář, který vám program podrobněji přiblíží. Jste srdečně vítáni, pozvánku s možností přihlášení najdete na <https://divizna.zooliberec.cz/projekty/skola-pro-udrzitelny-zivot/>

V letošním roce absolvovalo tento program celkem 38 škol z celé České republiky. Žáci zapojení do klimatické ŠUŽ například navrhli obnovení zaneseného jezírka blízko školy a vyrobili prvky na podporu biodiverzity v jeho okolí. V udržitelné ŠUŽ se zaměřili na slow-fashion a zorganizovali swap s výměnou oblečení a bot, a aby zamezili plýtvání jídlem, navrhli sdílení nadbytků úrody a dalších potravin v rámci společné skupiny v obci. V další škole připravili tabule s informacemi o historických a přírodních zajímavostech obce.

Pro přihlášení kontaktujte národní koordinátorku Elišku Hájkovou, suz@ekologickavychova.cz, nebo krajskou koordinátorku pro Liberecký kraj Alici Hudcovou, hudcova@zooliberec.cz.

Alice Hudcová

DIVIZNA UŽ LÁKÁ NA PŘÍŠTÍ ŠKOLNÍ ROK

V naší nabídce opět naleznete jednodenní i celoroční výukové programy. Pokud byste s námi chtěli zkusit dlouhodobější spolupráci při celoročních výukových programech, zarezervujte si včas během příštího roku termíny na další školní rok 2026/27. Objednávání těchto programů probíhá v květnu a červnu předchozího školního roku na rok následující. V nabídce naleznete programy zaměřené na bližší poznání místa a přírody v okolí školy nebo programy vedoucí k hlubšímu poznání půdy či k vlastní akci pro udržitelnější prostředí.

U jednodenních programů můžete vybírat mezi těmi, které se odehrávají v učebně DIVIZNY a jejím blízkém okolí na zahradě a v lese, nebo těmi, které probíhají v zoologické zahradě a přibližují život vybraných druhů zvířat a význam zoologických zahrad. V nabídce naleznete také exkurze pro bližší poznání Liberecka a Jizerských hor.

Alice Hudcová

OBJEDNÁVKY

Pro školní rok 2025/2026 proběhne v úterý 26. 8. 2025 od 0 hod v noci z pondělí na úterý. Objednávky ekologických výukových programů budou přijímány, stejně jako v minulých letech, pouze elektronicky na adrese hudcova@zooliberec.cz.

ABY ZOO BYLA OPRAVDU ZAHRADA

V našem seriálu o profesích v zoologických zahradách nesmíme vynechat ty, kteří mají na starosti její důležitou část, bez níž by to vlastně ani zahrada nebyla – a to zeleň.

Hlavní a nejdůležitější součástí týmu zahradníků a „nádvorky“ je zajistit bezpečný průchod pro návštěvníky. To podle vedoucího úseku zeleně a údržby Jaroslava Nejedlého znamená především každodenní údržba cest, úklid odpadků z celého areálu, prořez větví stromů (aby lidem nepadaly na hlavu) a další práce, díky nimž je zoo nejen bezpečnější, ale také krásnější.

Práce se samozřejmě liší podle ročního období. „Když začnu jarem, tak v tomto období probíhá kácení stromů, prořezy větví a celková příprava areálu na sezonu. Ale kdybych měl říct, kdy je nejvíce práce, tak to bude léto. Zahradou projde nejvíce návštěvníků, a to znamená také nejvíce odpadků, hlavně v dolní části zahrady kolem bister, což mají na starosti lidi z nádvorní party. Kromě toho v létě probíhá také výsadba keřů, stromů a květin, musí se často sekat trávnik a pokračují prořezy,“ popisuje vedoucí. Posbírat odpadky a zkontrolovat, zda jsou cesty v pořádku, samozřejmě zabere hodně času, takže „šichta“ začíná už v šest ráno, aby před otevřením byla zahrada připravená.

Podzim je ve znamení padajícího listí, které se musí uklízet také každý den, aby na zvlhlých a kluzkých listech nedošlo k úrazu. V zimě je pochopitelně prioritou odklizení sněhu a údržba povrchu cest. „Můžeme sypat jen štěrkem, nesmíme solit ani používat chemii kvůli zvířatům,“ vysvětluje vedoucí a pokračuje: „Důležité je všechno konzultovat se zoology, abychom svou prací nerušili zvířata. Například není možné, abychom v době hnízdění naběhli ořezávat křoví kolem voliéry orlosupa,“ upozorňuje. Součástí jejich práce je také výpomoc s údržbou expozic, jako je lemuří ostrov nebo venkovní výběh šimpanzů a velkou práci odvedou také na pavilonu tropů. Ve spolupráci se zoology a chovateli provádí i navážení dřevité vaty na podestýlku nebo sypkých materiálů, jako je písek pro slonici Balu a podobně. „A když je potřeba, pomůžu i s transportem zvířat po areálu. Naposledy jsem pomáhal převážet do výběhu tygra ussurijského. Zajímavý zážitek,“ komentuje Jaroslav Nejedlý s úsměvem.

Kromě toho, že musí při své práci zohledňovat potřeby zvířat, je podle něj liberecká zoo specifická i svým kopcovitým terénem a blízkostí hor. „Na údržbu to není jednoduchý areál. Například když přijdou přívalové deště, řešíme hodně naplaveniny. Naštěstí už vím, kde bude

problém, takže vím, co zkontrolovat jako první. Vůbec víchry, bouře, přívalové deště jsou moje noční můra. To pak musíme naběhnout i v jednu ráno a začít likvidovat škody, aby byla zoo ráno připravená a bezpečná,“ dodává vedoucí.

Všechny tyto práce musí zvládat skupina sedmi lidí, kromě vedoucího čtyři zahradníci a tři členové tzv. nádvorní party. „Vzhledem k tomu, kolik nás je, musíme postupovat po úsecích. Doděláme jeden a přesunujeme se dál. Tím, že jsme pod krajem, se teď více daří investovat do zeleně i do techniky. Areál se celkově začal více zvelebovat, hodně se sází, upravuje. Nově také pěstujeme ve sklenících zeleninu určenou pro zvířata,“ uzavírá povídání vedoucí, podle kterého jsou nejzásadnější dvě věci – a to je spokojenost zvířat i návštěvníků.

Zaměstnanci úseku: Jaroslav Pelant, Miloslav Fremund, Karel Hembera, Miroslav Brožek.
Externisté: Petr Choc, Petra Flugrová

ARCHA
LIBEREC

ARCHA JE PLNÁ KOČEK

V polovině června vyhlásil liberecký útulek stop stav na příjem koček. Výjimkou byly pouze kočky nemocné nebo osiřelá mláďata. Kapacity útulku jsou naprosto zaplněny. A tato situace se opakuje rok co rok vždy na jaře a na podzim. Jednou z možností je kastrace jak volně žijících koček (ty se snaží zajistit útulek), tak i těch, co své majitele mají.

„Loni jsme měli v červnu i červenci každý měsíc šedesát koček. Pak přijdou další kořata na podzim, ale nakonec se to sleje v jednu velkou vlnu,“ popisuje Eliška Macháčková z Centra pro zvířata v nouzi při Zoo Liberec ARCHA, jak probíhá „kočičí sezóna“. Odhadnout kapacity útulku je podle ní složité. Pokud jsou kořata z jednoho vrhu, mohou zůstat spolu, ostatní kočky jsou umístěny odděleně. Nejvíce práce je samozřejmě s osiřelými kořaty, které je nutné ještě krmit z lahve a které si pracovnice útulku musí brát domů, aby je mohly „kojit“ i v noci. Momentálně jich mají takových v ARŠE osm.

ÚTULEK JE JEN PRO ZVÍŘATA V NOUZI

Ve výjimečných případech se kočky v útulku narodí, některé se zde ocitnou poté, co jim zemřel majitel a nebyl nikdo, kdo by se jich ujal, jiné se sem dostanou zraněné nebo nemocné. Jak upozorňuje ředitel liberecké zoo David Nejedlo, útulek ale slouží výhradně pro zvířata v nouzi, není určen jako odkladiště pro domácí zvířata. „Máme možnost si nechat podezřelé případy prověřit. Lidé by neměli zapomínat, že opuštění zvířete je trestný čin,“ dodává ředitel.

Kočky na fotografiích nemusí být už k dispozici k adopci. Aktuální nabídku zjistíte webu nebo sociálních sítích ARCHY. Je možné i zavolat: 485 106 412, 602 774 104

Co ale dělat, když k vám na zahradu přijde porodit cizí kočka? „V tomto případě je důležité nechat ji odkojit kořata. Pak je ideální nafotit je, poslat nám fotky a my je můžeme inzerovat,“ vysvětluje Eliška Macháčková. Na rozdíl od starších koček, je o kořata zájem velký, momentálně jsou všechna z útulku zmluvená, a svědčí o tom i loňská čísla. Z 339 přijatých koček jich bylo 261 osvojeno. Ovšem pouze 25 jich bylo vráceno původnímu majiteli. „Je to velký rozdíl oproti psům, kterých se majitelům vrátilo přes 80 procent, u koček je to pouze 3,5 procenta. Poukazuje to na přetrvávající problém s nečipováním koček,“ upozorňuje pracovnice útulku.

KASTRACE NUTNÁ

S přemnožením koček, které patří nejen k oblíbeným domácím mazlíčkům ale také významným predátorům ptáků, pomáhá kastrační program. Loni bylo takto vykastrováno přes šedesát koček „z ulice“. Volně žijící kočky se odchyťávají za pomoci tzv. krmičů, tj. lidí, kteří krmí kočky v místě jejich pobytu, aniž by je vlastnili. Do vytipovaných lokalit se pak umístí sklopce, do nichž se kočky chytají. Po zákroku, jehož součástí je i označení na ušním boltci, zůstávají cca deset dní v útulku, a následně jsou vypuštěny zpět na lokalitu, z které byly odchyceeny. Svě teritorium si tak i nadále hájí, ale nerozšiřují řady toulavých koček. Liberecká ARCHA kastruje kočky hlavně v Liberci, loni se ale zapojilo i několik obcí v okolí. V loňském roce liberecká ARCHA přijala celkem 339 koček, o rok dříve to bylo 276.

**Kdo chce přispět na provoz útulku, může se informovat na stránkách ARCHY:
<https://archa.zooliberec.cz/>**

**Bankovním převodem
Zasláním peněz na účet Zoo: 8020612/0800
VS: 30000 zajistí, že peníze budou zaslány na útulek,
nebo VS: 33300 pro záchranou stanici.**

**Materiální dary
V péči o nejmenší kořata se nám nejlépe osvědčilo mléko Royal Canin Babycat Milk. Darováním tohoto mléka můžete pomoci zvládnout péči o nejzranitelnější svěřence.**

LIDOVÉ SADY V LÉTĚ: POHÁDKY I LETNÍ KINO

POHÁDKY

Prázdninové pohádky budeme hrát pravidelně v úterý a ve čtvrtek na Letní scéně v Dětském koutku. Pohádky začínají vždy v 17:00 hod, hrajeme za každého počasí, Letní scéna je z velké části zastřešená.

ZVÝHODNĚNÉ VSTUPENKY PRO DRŽITELE PERMANENTNÍCH VSTUPENEK ZOO LIBEREC.

Vstupné na pohádky:
Děti do 2 let mají vstup ZDARMA
Děti od 2 do 15 let: 90,-
Dospělí: 50,-

📷 foto v celém článku: promo fotografie

PROGRAM POHÁDEK

úterý 15. 7. | Liduščino divadlo:

Rozpustilé bajky

Tři Ezopovy bajky o zvířátkách s moudrým poučením. Leporelo krátkých veselých pohádek o zvířátkách podle Ezopových bajek na téma lidských vlastností. Pro děti od 3 do 10 let.

čtvrtek 17. 7. | Dřevěné divadlo:

Zvířátka a loupežníci

Pohádka o tom, jak tři loupežníci kradli jako straky, až narazili na statek, kde hospodaří babička, pesek, koza, kohout a tři prasátka.

úterý 22. 7. | Divadélko Kůzle:

Putování žáka Nezbedy

Z vodovodního potrubí ve staré škole v Pískolepech vyplavala lodička složená z papíru. Je na ní napsaný zvláštní vzkaz, a to je důvod, proto, aby se dva cestovatelé časoprostorem vydali na cestu dát věci do pořádku.

čtvrtek 24. 7. | Liduščino divadlo:

Kudy cesta do pohádky

Příběh podle známé písničky „Když jsem já sloužil to první léto“. Děti celou dobu zpívají a aktivně se účastní děje.

úterý 29. 7. | Divadlo Matýsek:

O zatoulané písničce

V pohádkovém hudebním příběhu se spoustou tradičních i netradičních loutek se potkáme s krejčím Ondrou.

**čtvrtek 31. 7. | Divadlo Malé čarodějnice:
Malá čarodějnice**

Muzikál pro spoustu loutek a jednu herečku.

úterý 5. 8. | Divadélko Kůzle:

Co je světem svět, nelze všechno

Kdo chce všechno hned a myslí jen na sebe, může snadno přehlédnout, že ho má někdo rád. Podobně se to stalo i princezně v naší pohádce, sluha Kmínek by vám mohl vyprávět.

čtvrtek 7. 8. | Divadlo PUK:

O pejskovi a kočičce

Můžete se těšit na pohádky: Jak si myli podlahu, Jak si dělali k svátku dort, Jak našli panenku, která tence plakala, O pyšné noční košilce.

úterý 12. 8. | Dřevěné divadlo:

Princezna na hrášku

Známa pohádka o zkoušce, zda je princezna pravá či falešná.

čtvrtek 14. 8. | Dřevěné divadlo:

O vytrvalém princovi

Vyprávění o princovi, který se postaví samotnému čarodějovi, aby vysvobodil svoji vyvolenou princeznu.

neděle 31. 8. | Divadlo Malé čarodějnice:

Kocour v botách

Loutkový muzikál na motivy klasické francouzské pohádky.

LETNÍ KINO

Sezóna Letního klubového kina bude zahájena 15. července, promítá se každé úterý, středu a čtvrtky za každého počasí od minimálního počtu 10 diváků. Prosíme, nechte své zvířecí miláčky doma.

Začátek představení vždy ve 21.15 hod. – pokud není uvedeno jinak.

Vstupenky můžete koupit v prodejní síti eVstupenka, na pokladně Lidových sadů (najdete na vstupu Zoo Liberec), nebo na místě na pokladně Dětského koutku, vždy hodinu před začátkem promítání.

Vstupné: 110 Kč – pokud není uvedeno jinak.
Děti do 2 let mají vstup zdarma
Platit u nás můžete kartou i hotově.

V areálu jsou k dispozici toalety a bistro.

PROGRAM LETNÍHO KINA

Úterý 15. 7. | Život k sežrání

Loutkový / Animovaný / Komedie / Rodinný
Česko / Slovensko / Francie, 2024, 79 min.

Středa 16. 7. | Sherlock Holmes: Tah na dámu (2025), Sherlock Holmes: Tahy králů (2022)

Studentské filmy od Tomáše Machálky

Čtvrtek 17. 7. | Jak se nám to mohlo stát!?

Komedie / Česko, 2025, 100 min.

Úterý 22. 7. | Na plech

Komedie / Česko, 2025, 101 min. / Nevhodné pro nezletilé osoby do 15 let

Středa 23. 7. | Heretik

Horor / Thriller / USA, 2024, 111 min. / Nevhodné pro nezletilé osoby do 15 let

Čtvrtek 24. 7. | U mě dobrý

Komedie / Česko, 2008, 101 min. / Nevhodné pro nezletilé osoby do 12 let

Úterý 29. 7. | VYŠEHRAD DVJE

Komedie / Česko, 2025, 110 min. / Nevhodné pro nezletilé osoby do 15 let

Středa 30. 7. | Invalida

Komedie / Slovensko, 2023, 108 min. / Nevhodné pro nezletilé osoby do 12 let

Čtvrtek 31. 7. | Kouzlo derby

Komedie / Česko, 2025, 110 min.
Nevhodné pro nezletilé osoby do 12 let
Vstupné 150 Kč

úterý 5. 8., od 20.45 | Bod obnovy

Sci-Fi / Krimi / Drama / Thriller
Česko / Slovensko / Polsko / Srbsko, 2023, 116 min.

Středa 6. 8., od 20.45 | Zpívej 2

Animovaný / Muzikál / Komedie / Rodinný / USA, 2021, 110 min.

Čtvrtek 7. 8., od 20.45 | Zahradníkův rok

Komedie / Drama / Česko, 2024, 103 min.

Úterý 12. 8., od 20.45 | Bridget Jonesová: Láskou šílená

Komedie / Drama / Romantický
Velká Británie / USA, 2025, 125 min.

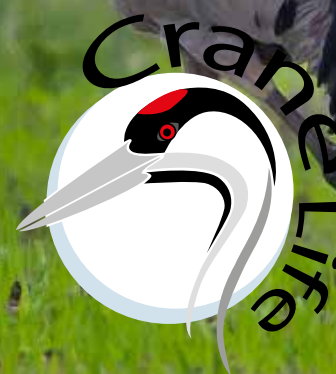
Středa 13. 8. od 20.45 | Moře na dvoře

Komedie / Drama / Česko, 2025, 102 min.

Čtvrtek 14. 8., od 20.45 | Anora

Komedie / Drama / Romantický / USA, 2024, 139 min.
Vstupné: 120,-

OCHRANA JEŘÁBA POPELAVÉHO

 Dušan Boucný

Nechybělo málo a jednoho z našich největších ptáků – jeřába popelavého – bychom v české krajině hledali už marně. Tento majestátní druh z ní v druhé polovině dvacátého století téměř vymizel. S přibývajícím hektary zemědělské půdy ubývalo vhodných hnízdišť, mokřady byly odvodňovány, a tak se stal výskyt těchto ptáků velmi vzácný. V osmdesátých letech začal v České republice opět hnízdit, jeho počty jsou však stále nízké a patří ke kriticky ohroženým. V současné době v celé republice hnízdí okolo dvě stě párů jeřába popelavého. O jejich ochranu se stará především projekt Jeřábí život, který se věnuje monitoringu tohoto ptačího druhu u nás i v zahraničí. Skutečnost, že se do projektu zapojila i liberecká zoologická zahrada není náhoda, v Libereckém kraji, konkrétně na Českolipsku, se nachází jedna z hlavních hnízdních oblastí v Česku.

A jak konkrétně ochrana probíhá? „Sledujeme jeřábí hnízdiště a pravidelně navštěvujeme také jejich shromaždiště a zimoviště. Podrobnější monitoring těchto ptáků provádíme pomocí barevných kroužků a speciálních GPS-GSM vysílačů. Znalost všech lokalit využívaných jeřáby jak v hnízdní době, tak i na migračních cestách, je velice důležitá pro jejich následnou ochranu,“ popisuje vedoucí projektu Markéta Ticháčková. V Evropě se jeřábi značí systémem barevných kroužků. Barevná kombinace na levé noze udává stát, ze kterého jeřáb pochází,

a na pravé noze je individuální kód. „Díky vysílačům zjišťujeme i různá nebezpečí v krajině pro jeřáby. Nečekaný úhyn potkal jednoho z českolipských loňských mláďat, které narazilo do trolejí nad vlakovými kolejemi při přeletu na nocoviště,“ uvedla Markéta Ticháčková.

V současnosti má aktivní vysílač čtrnáct jeřábů, z toho polovina pochází z Libereckého kraje. Loni se podařilo vybavit vysílačem sedm mladých jeřábů. Nejstarší jeřáb s vysílačem pochází z Osoblažského výběžku (2018), druhý nejstarší – jeřáb Valtr – z Jablonného v Podještědí (2020).

Jeřábí život vznikl po mnoha letech odborné práce s jeřáby především díky spolupráci se Zoo Ostrava, která je hlavním partnerem projektu. Získané poznatky chtějí podle Markéty Ticháčkové využít i k ochraně dalších druhů jeřábů jinde ve světě. Součástí projektu je také osvětová činnost – přednášky na školách, účast na odborných konferencích apod.

Jeřábí život je součástí České koalice pro ochranu biodiverzity CCBC. Projekt je podporován Zoo Ostrava (GPS-GSM vysílače a provozní náklady), Zoo Liberec (GPS-GSM vysílače a fotopasti) a Kranichschutz Deutschland (barevné kroužky a internetová databáze).

 Petr Lumpe

JEŘÁB POPELAVÝ

(*Grus grus*)

Je to jeden z našich největších ptáků, dosahuje hmotnosti až 7 kilogramů, na výšku měří až 1,3 m a rozpětí křídel se blíží 2,5 metru. Patří do řádu krátkokřídlých. Obývá rozlehlší mokřady a rašeliniště, bažinaté louky nebo lužní lesy. V září odlétá do teplých krajín a vrací se koncem února a v březnu. Má charakteristický hlasový projev, při toku hlasitě troubí a předvádí tanec s doširoka rozevřenými křídly. Se samicí tvoří pár na celý život. Samice snáší na jaře obvykle dvě vejce, o která se oba partneři střídavě starají. Jeřábi se živí plody, semeny, zelenými částmi rostlin, ale také hmyzem, měkkýši, červy, drobnými obratlovci, vejci i mláďaty ptáků.

Na světě žije 15 druhů jeřábů, z toho 11 je ohrožených.

 Markéta Ticháčková

TETRAO by Spromise SPR3 M 07/06/2025 14:26:29 017°C

 Markéta Ticháčková

PŘESTOŽE MOŘSKÉ ŽELVY TRÁVÍ VĚTŠINU SVÉHO ŽIVOTA VE VODĚ, VEJCE KLADOU NA SOUŠI A TO ČASTO NA MÍSTĚ, KDE SE SAMY VYLÍHLY. KE SVÉMU POTOMSTVU SE UŽ ALE NEVRACÍ.

VE VODĚ...

Léto a koupání je neodmyslitelně spjata. Pojdme se v našem letním vydání zpravodaje podívat trochu odlehčeně pod hladinu oceánů, moří i rybníků a jezer. Tam všude žijí tvorové, kteří vás mohou překvapit svou velikostí, rychlostí nebo inteligencí. Připravili jsme pro vás aspoň stručný přehled o těch, které můžete pod hladinou potkat.

NEJRYCHLEJŠÍM PLAVCEM mezi rybami je **plachetník širokoploutvý** (*Istiophorus platypterus*), mořská ryba, pro kterou je charakteristická vysoká ploutev táhnoucí se po hřbetu. Plachetník dokáže vyvinout údajně rychlost až 110 km/h, většina vědců se ale přiklání k střízlivějším číslům pod 100 km/h. Zajímavostí je, že to není žádný „drobek“, délka těla dosahuje až tři metry. Natrefit na něj můžete v oceánech a mořích tropického pásu.

NEJHLOUBĚJI OBJEVENOU RYBOU žijící ve vodě je *Pseudoliparis swirei*, která žije v Mariánském příkopu v hloubce 8 km. Má měkké rosolovité tělo speciálně přizpůsobené vysokému tlaku, chladu a tmě. Jejich těla obsahují vysokou míru organických molekul zvaných piezolity, které zabraňují tomu, aby se jejich buněčné membrány a bílkoviny pod extrémně vysokým tlakem rozdrtily. Dlouho nebylo známo, že tak hluboko mohou žít ryby.

NEJNEBEZPEČNĚJŠÍM živočichem závislým na vodě není, jak by někdo mohl očekávat, žralok, ale mnohem menší, zato smrtelnější **komár** (*komárovití* – *Culicidae*). Komáři kladou vajíčka do vody a jejich larvy se vyvíjí ve vodním prostředí. Dospělí jedinci pak přenášejí nemoci, jako je malárie, horečka dengue, zika nebo žlutá zimnice. Ročně způsobí smrt sta tisíců lidí. Co se týče dalších vodních zabijáků, tak hned na druhém místě je zmiňovaný **žralok bělavý** (*Carcharhinus leucas*), následuje největší žijící plaz **krokodýl mořský** (*Crocodylus porosus*), smrtelně jedovatá **chobotnice modrokroužkovaná** (*Hapalochlaena*) nebo druh medúzy **čtyřhranka smrtelná** (*Choronex fleckeri*), jejíž jed může člověk zabít do několika minut. Takže pozor, kde plavete!

K rybám s **NEJMENŠÍ POTŘEBU KYSLÍKU** patří **karas obecný** (*Carassius carassius*), který přežívá i v malých, sezónně anoxických (bezkyšlíkatých) rybníčkách či vodních habitatech s ledovou pokrývkou, což mu umožňuje speciálně přizpůsobený metabolismus.

Mezi živočichy, kteří se umí **NEJHLOUBĚJI POTOPIT**, patří mezi savci **vorvaň obrovský** (*Physeter macrocephalus*), který to zvládne až do hloubky přes 2 000 metrů, a další vorvaňovití. Do podobné hloubky se pak umí ponořit i **rypouši sloní** (*Mirounga leonina*). Překonat takovou hloubku jim mj. pomáhá schopnost zpomalit srdeční tep i tělesná adaptace na hloubku, jako jsou např. pružné hrudní koše.

NEJVĚTŠÍM ŽIVOČICHEM, který žije (nejen ve vodě) na planetě Zemi, je **plejtvák obrovský** (*Balaenoptera musculus*). Tento živočich patří k největším, jež kdy naši planetu obývali. Jejich tělo měří 20–27 metrů, rekord je kolem 30 metrů, váží do 130 tun, jsou ale jedinci, kte-

ří se blíží až 200 tunám. Jeho srdce je velké jako menší auto. Přitom se tento obří tvor živí krilem, tedy drobnými několikacentimetrovými koryši. Na konci 19. století se velrybářům podařilo plejtváky téměř vyhubit. Momentálně patří mezi ohrožené.

NEJINTELIGENTNĚJŠÍM TVOREM žijícím pod vodou je nepřekvapivě **delfin skákavý** (*Tursiops truncatus*), u něhož vědci zjistili, že je schopen vytvářet složitější vztahy, učí se od sebe, mají svůj „jazyk“, je hravý a mozek poměrově velký a členěný jako člověk. Následují ho **chobotnice** (*Culicidae*), které patří k nejinteligentnějším bezobratlým živočichům (údajně umí řešit hlavolamy). K „chytrým“ obyvatelům moří i oceánů se řadí i výše zmiňovaný plejtvák, který umí komunikovat na dálku prostřednictvím vokálních projevů, písní.

Autor: B.navez – self-made (scan of paper photo),
CC BY-SA 4.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=278997>

eLpass

Liberecké atrakce nově

v kombinové zlevněné online vstupence

- ZOO Liberec
- Botanická zahrada Liberec
- Muzeum Českého ráje v Turnově
- Oblastní galerie Liberec
- Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě
- Severočeské muzeum - věž

elpass.cz